

BYGGEPROGRAM VEDR. FREMTIDIG RESTAURERING

Generelt henvises der til udarbejdede tegningsmateriale vedr. nyindretning og restaurering af Christiansmøllen samt deltaljeret økonomisk overslag/kalkulation – dateret 01. 09. 2016.

NYINDRETNING:

Under forudsætning af Slots- og Kulturstyrelsens godkendelse, planlægges der udført et nyt handicap egnet toilet og indrettet et beskedent cafe køkken (til anretning af mad og opvask) i den underste etage i Christiansmøllen. Nyindretning forudsættes udført med anvendelse af eksisterende skillevægge – suppleret med ny lette skillevægge og elementer, som relativt nemt kan fjernes igen. Derudover planlægges der udført følgende supplerende arbejder i den underste etage:

- Ophugning af eksisterende betongulve – herunder registrering af tidligere belægninger.
- Udførelse af nyt kapillarbrydende terrændæk - afsluttet med et nyt teglstensgulv i hele undertagen.
- Udørelse af nye udadgående porte – supplerede med nye indvendige glasdøre (for bedre varmekomfort).
- Forbedring af dagslysforhold ved genskabelse af de 4 stk. vinduer, som tidligere er blevet tilmurede.
- VVS-anlæg: Der udføres ny vandinstallation/ stikledning, samt nye spildevandsinstallationer med tilslutning til offentlig kloak.
- El-anlæg: Eksisterende el-installationer fornyes fuldstændigt – herunder etablering af ny flugtvejsbelysning, orienteringslys og røgalarmanlæg. Udførelse af el-varme i ny terrændæk for periodisk opvarmning underetagen og frostsikring af VVS-installationer.
- Der foretages afsluttende overfladebehandling af underste etage med produkter, som kan godkendes af Slots- og Kulturstyrelsen, da Christiansmøllen er fredet.

RESTAURERING AF CHRISIANSMØLLEN:

Det er et afgørende element i de fremtidige restaureringsarbejder, at der genskabes en fornuftig, konstruktiv stabilitet i de murede dele af møllen. Sådan at etagebjælkelag oprettes rimeligt og igen kan tåle belastninger uden at skulle understøttes af senere tilføjede stolper og andre midlertidige foranstaltninger.

Der forudsættes, at der maksimalt må opholde sig 50 personer ad gangen i møllen og på svikstillingen.

Det må også anses for fornuftigt at prøve at begrænse indtrængning af nedbør igennem eksisterende facademure via revnedannelser, defekte fuger og facadesten. På grund af møllens konstruktive opbygning vil en standsning af fugtindtrængning i ydermurene næppe kunne udføres optimalt, men selv en beskeden begrænsning vil også være fornuftigt, hvis det kan lade sig gøre.

Der planlægges udført følgende restaureringsarbejder:

- Rådskadede bjælker repareres (skarring af nye bjælkeender og reparationer af øvrige defekte dele).
- Eksisterende murankre (indmurede): Udhugges/ fornyes eller repareres/ galvaniseres.
- Eksisterende trægulve (Broloft og Kværneloft) fornyes med nye kraftigere fyrretræsplanker, som bedre kan tåle den fremtidige belastning fra besøgende i Christiansmøllen.

- Eksisterende trægulve (øvrige etager) repareres med sunde dele fra gulvene fra Broloft og Kværneloft.
- Indvendige trapper: Istandsættes og fornyes delvis. Defekte trin fornyes/sikres. Der udføres håndlister i begge sider af trapper op til svikstillingen.
- Facadearbejder: Der foretages indledende "mild" sandblæsning for at kunne konstatere skadesomfanget. Der foretages udskiftning af de værste skadede facadesten (max. 6000 sten) reparation af defekte fuger og pudslag (max 275 m²). De værste revnedannelser sammenmures i et fornuftigt omfang.
- Murede gesimser: Repareres og fornyes i nødvendigt omfang. Indmurede, rustne forankringsbeslag erstattes af forankringer udført i rustfrit stål. - Afsluttende kalkningsarbejder foretages udvendigt.
- Indvendige puds- og kalkningsarbejder: Forudsættes udført i forbindelse med en fremtidig istandsættelse af mølleværket – evt. i en senere etape.
- Svikstilling/ omgang: Bjælkelag/afstivning/ skrånstivere forudsættes fornyede – inkl. remme og forankringsbeslag.
- Rækværk fornys ligeledes og sikres yderligere med indvendigt net (så at børn ikke kan kravle op på rækværket og styrte ned).
- Vinduer og døre: Forudsættes dels reparerede og dels fornyede. Sikres bedre mod indtrængning af nedbør.
- Der foretages afsluttende overfladebehandling af vinduer, døre og svikstilling med produkter, som kan godkendes af Slots- og Kulturstyrelsen, da Christiansmøllen er fredet.

NYE VINGER PÅ CHRISTIANSMØLLEN:

Under forudsætning, at Slots- og Kulturstyrelsen kan godkende, at de nye vinger ændres fra at være sejl bærende vinger på tremmeværk - til selvsvikkende klapvinger (La Cour patent-vinger) forudsættes der udført følgende arbejder:

- Vingearme udføres som laskede La Cour patent- vinger i splintfrit lærketræ.
- Vingeklapper udføres ligeledes i splintfrit lærketræ og monteres med rustfri ringsøm eller skruer.
- Vingearme og klapper imprægneres forinden overfladebehandling. I vingearme indbores ampuller med Boracol – imprægnering, som yderligere sikring mod fremtidige råds-kader.
- Vipbukke (i sort jern) fremstilles i klassisk udformning. De primes og pulverlakeres inden montering.
- Alle bolte udføres i kvalitet A4
- Vinger, klapper m.v. grundes og stryges 2 gange inden montering. Farverholdning og malingstyper efter nærmere aftale.
- Udførelse af LED- belysning på vinger – efter nærmere aftale.

VINDROSEN:

- Eksisterende vindrose demonteres sammen med møllehatten.
- Alle bestanddele af jern forudsættes afrensede for rust og efterfølgende galvaniserede.
- Ny vingeklapper udføres i splintfrit lærketræ og imprægneres.
- Alle tandhjul, aksler og lejer fornys (i minimum SG kvalitet støbegods) Der udføres ny (tryk) smøresystem efter nærmere aftale.
- Alle bolte udføres i kvalitet A4.
- Vindrose (jern) vingeklapper m.v. grundes og stryges 2 gange inden montering. Farverholdning og malingstyper efter nærmere aftale.

MØLLEHAT M.V.

Der forudsættes udført følgende arbejder på møllehatten – inkl. vingeaksel, hathjul med tilhørende lejer m.v.:

- Møllehat hejses ned på fast plads på terræn og monteres, hævet op på betonrør. Møllebygger opsætter selv stillads omkring den og foretager overdækning af den nedtagne møllehat.
- Der foretages reparation af rådskadede spær- og bjælkeender. Det forudsættes at "vejrbjørn" "sakspær" og "bagtapbjælke" skal fornyes eller i hvert fald repareres grundlæggende.
- Vingeaksel – lejer, herunder forreste søllesten udskiftes. Aksel skal sandsynligvis påregnes at skulle hæves i forhold til nuværende placering. "Ladestok" og udvendige "afsejlersystem" genskabes. Akselhoved (jernkappen) skal afrensnes for rust og males forinden genopsætning.
- Der foretages genfremstilling af vandskur – inkl. kobberplade bag vandkaster – ligesom lemme i møllehat genskabes.
- Krøjering skal sandsynligvis udskiftes til en ny specialfremstillet. Krøjekrans under den repareres for evt. rådskader. Der foretages kontrol af krøjerings forankring til omkringliggende murværk.
- "Perse" og "persebelægning" skal fornyes.
- Eksisterende "hathjul". Der foretages eftergang/ fornyelse af "mellemstykkerne" mellem kammene. Der fremstilles og tilpasses nye kamme til hathjul og krondrev. Kamme udføres i vellagret avnbøg.
- Møllehat samles afslutningsvis. Bræddeunderlag (for tagpap) eftergås og repareres. Møllehat beklædes med nyt tagpap som Derbigum.
- Der foretages afsluttende overfladebehandling med produkter godkendt af Slots- og Kulturstyrelsen.
- Den færdigrestaurerede møllehat hejses op på plads med kran og genmonteres.

MØLLEVÆRK:

Vedr. eksisterende mølleværk og inventar i øvrigt henvises til rapport fra Svendborg Museum fra august 2016. Rapporten anbefaler, at der foretages yderligere (herunder arkivalske) undersøgelser af Christiansmøllens historie og udviklingsforløb.

Derudover rejses det yderst relevante spørgsmål om, hvor meget af det nuværende mølleværk og inventar, som bør bevares eller fjernes for evt. at kunne tilbageføre Christiansmøllen til en nærmere angivet tidsperiode.

Under alle omstændigheder bør disse emner afklares inden man kan gå videre med en fremtidig indvendig istandsættelse af mølleværk og inventar.

Der skal også venligst gøres opmærksom på, at der i økonomisk overslag/ kalkulation af 01. 09. 2016 ikke er indregnet udgifterne til en indvendig istandsættelse af mølleværk og øvrige inventar.